

Dansk, 3.-5. klasse
Omfang: 1-3 lektioner

Lær at disponere

Hvad er vigtigst? Hvad skal først? Hvad passer godt sammen? I denne opgave opdager eleverne, at disponering er en smart måde til at skabe opmærksomhed eller gøre en lille fortælling bedre.

De prøver i enkle øvelser selv at lege med 'byggeklodserne'.

God formidling handler nemlig om fravalg og sortering. Eleverne kan også bruge deres nye viden til at lave en endnu bedre 'Børnenes Egen U-landskalender': Her skal de nemlig netop selv vælge, hvilke fotos og fakta de vil bruge, i hvilken rækkefølge, og om der skal være en særlig sammenhæng.

Inspiration til læringsmål

- Eleven kan disponere det indsamlede stof.

Inspiration til tegn på læring

- Eleven udvælger relevant stof, som kommunikeres og disponeres i en letforståelig struktur.

Kompetencer og målpar

Kompetenceområder	Kompetencemål	Færdigheds- og vidensmål
Dansk efter 4. klasse		
Læsning	Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	Forberedelse 1: Eleven kan strukturere sin baggrundsviden / Eleven har viden om metoder til strukturering af viden
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Forberedelse 1: Eleven kan udarbejde ideer på baggrund af andre tekster / Eleven har viden om metoder til at undersøge sprog og struktur i tekster
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Forberedelse 2: Eleven kan opdele fremstillingsprocessen i mindre dele / Eleven har viden om enkle fremstillingsprocesser
Dansk efter 6. klasse		
Læsning	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	Sammenhæng 1: Eleven kan vurdere teksters perspektiv på et emne / Eleven har viden om metoder til sammenligning af teksters perspektiver
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer	Forberedelse 2: Eleven kan udarbejde forprodukter til dramatiske, dokumentariske og interaktive produktioner / Eleven har viden om synopsis, manuskript og storyboard
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer	Fremstilling 1: Eleverne kan udarbejde anmeldelser, instruktioner og fagtekster / Eleven har viden om kommenterende og forklarende fremstillingsformer

Opgaven

Dette opgaveark indeholder først tre små øvelser om disponering og rækkefølge. Øvelserne kan du enten printe ud til eleverne, eller du kan tage det som en klasseopgave i plenum, hvor du viser arkene på storskærmen.

Til sidst er der en opgave, der handler om at arbejde mere i dybden med disponering: Næmlig hvordan eleverne nu kan bruge deres nye viden til at lave en endnu mere spændende digital kalender i web-værktøjet til 'Børnenes Egen U-landskalender', hvor de selv arbejder kreativt med at disponere det stof, de vælger at fortælle om bag kalenderens låger.

Opgave 23 A og B:

Skab orden i ordskyen

A – Øvelse om emner

Læs ordene i ordskyen. I skal også have nogle farveblyanter eller tuscher.

1. Brug den samme farve til at sætte ring rundt om de ord, I synes kan passe godt sammen i en lille emnegruppe, der handler om en side af livet i Kenya. Der behøver ikke at være mange ord i sådan en ordgruppe.
2. Kan I lave mere end én emnegruppe?
3. Er der nogle ord, som kan passe i mere end én gruppe? Der må gerne være flere farver om et ord, hvis det passer ind flere steder.
4. Er der nogle ord, der slet ikke passer i nogen af jeres grupper? Hvorfor?
5. Prøv, om I kan give jeres grupper navne, der beskriver, hvad gruppen handler om.

B – Øvelse om rækkefølge

Forestil jer nu, at I skal fortælle en ven om Kenya:

1. Hvilke af jeres emnegrupper ville I helst tage med?
2. Hvilken rækkefølge ville I fortælle om jeres emner i?
3. Hvad vil en god ven synes, er mest spændende at høre først?
4. Giv grupperne numre, der viser rækkefølgen.

Arbejde
Bil
Løve
Landsby
Legetøj
Nomade
Slum
Fattig
Bjerge
Tørke
Hytte
Mælk
Salt
Elefant
Coca-Cola
Frugt
Matematik
Motorcykel
Perler
Bod
Brønd
Ørken
Mad
Safari
Nairobi
Hyæne
Gade
Marked
Te
Skole-uniform
Hente vand
By
Sø
Båd
Ramasjang
Lege
Skole
Fisk

Opgave 23 C:

Om at vælge og lave rækkefølge

Trin 1: Udvælge

Her er et billede af Ekiru fra fortællingen 'Den store plan'. Der er også en række sætninger om ham.

Men man kan ikke altid fortælle alting. Man må vælge det vigtigste. Det kan man gøre på flere forskellige måder. Og så får man også lidt forskellige historier ud af det.

Hvis I skulle fortælle om Ekiru til en, der ikke kendte ham, hvilke fem sætninger ville I så vælge? Hvilke synes I selv, er de vigtigste? Hvorfor?

Sæt en cirkel om de fem informationer, I vælger.

Trin 2: Lave rækkefølge

Rækkefølgen er også vigtig. Hvad skal fortælles først og hvad skal til sidst?

Sæt de fem ting, I valgte om Ekiru, i den rækkefølge, som I synes vil give den bedste, lille fortælling om ham. Skriv 1 ud for den første ting, 2 for den næste o.s.v.

Eventuelt kan I bagefter prøve at vælge en ny kombination af fem informationer. Nogle af dem må gerne være de samme som før. Marker dem med en ny farve. Hvordan bliver historien anderledes nu?

Her er Ekiru.

Ekiru sælger fisk.

Ekiru bor ved en sø.

Ekiru bor i en hytte.

Ekirus søster har et pandebånd.

Ekirus familie mangler penge.

Ekiru får en god idé.

Ekiru tæller geder.

Ekiru har en morfar.

Ekiru bor i Kenya.

Ekirus tøj er af bomuld.

Ekiru synes, det er sjovt at prutte.

Ekiru kan godt lide at gå i skole.

Ekiru er god til matematik.

Ekirus lærer er en dame.

Ekirus onkels fætter har måske en brun kamel.

Ekiru har en hund.

Opgave 23 D:

5 tips: Sådan kan I lege videre med disponering i Børnenes Egen U-landskalender

Nu kan du evt. lade eleverne arbejde videre med de to greb, de lige har lært om: Udvælge og rækkefølge. Web-værktøjet til Børnenes Egen U-landskalender er nemlig indrettet, så eleverne nemt kan lege med disponeringen af deres stof.

Når de laver deres kalender, vælger de først, hvor mange låger den færdige kalender skal have. Kalenderen bliver deres fortælling om årets land. Bag hver låge skal de indsætte et foto, de selv vælger inde i værktøjet og skrive en overskrift og en lille billedtekst til. De vælger selv, hvad hver låge skal handle om.

De kan sagtens bare nøjes med at fylde alle deres låger op hurtigt og 'lige ud ad landevejen'. Men du kan også vejlede dem til at bruge disse muligheder for at arbejde mere indgående med disponeringen:

1. Oprette lidt for mange låger: Eleverne kan oprette så mange låger, de vil – og de kan også producere indhold til dem alle. Men de skal bare til sidst vælge, hvilke af deres låger, der rent faktisk skal være med og vises på den færdige kalender. Hvis de nu f.eks. har lavet indhold til 20 låger, men deres kalender kun har plads til 12 låger, så skal nogle jo sorteres fra.

Det svarer lidt til arbejdsprocessen med at lave en planche, hvor man først laver en masse flotte udklip – og bagefter vælger dem ud, der er vigtigst og passer bedst sammen.

Lad eleverne frit oprette låger med alle de tematikker, de synes er interessante at fortælle om. Foreslå dem, at de i første omgang nøjes med at give hver af de foreløbige låger et emne – eller kun at skrive overskriften. Så får de hurtigt et godt overblik over deres udvalgte stof og kan vælge de vigtigste låger ud til færdiggørelse.

2. Overblik og udvælgelse: Nu kan eleverne begynde at sortere. Hvis der kun er plads til 12 låger på deres kalender, men de har lavet 20, så må de udvælge de 12, der er vigtigst eller de mest relevante for deres fortælling.

3. Sammenstille emnegrupper: De kan også prøve at bruge grebet fra øvelse A i denne opgave: De kan flytte rundt på deres låger på skærmen, så de danner nogle grupper af emner. Det er også en god proces for at opdage, om der er nogle låger med et indhold/emne, der falder uden for og godt kan sorteres fra.

4. Rækkefølge: Når de til sidst har udvalgt de låger/emner, der faktisk skal med, kan de stadig frit flytte rundt på rækkefølgen af deres låger: Hvad skal fortælles allerførst og ligge i den færdige kalenders låge 1? Og hvad skal fortælles bagefter?

5. Evt. printe ud og evaluere undervejs: Kalender-værktøjet giver også mulighed for når som helst at printe et overblik over alle de låger, de har oprettet. Man skal trykke på 'Fuld oversigt' ved låge-værktøjet. På den printede oversigt kan de se foto, emne, overskrift og billedtekst til hver af de låger, de har under produktion. Det print kan de bruge til at vise og evaluere disponeringen af deres indhold undervejs med en anden elev eller en anden gruppe.

